

FINANSIJSKO IZVEŠTAVANJE KAO DETERMINANTA PRIVREDNOG RAZVOJA - PROŠLOST U FUNKCIJI PROJEKCIJE BUDUĆNOSTI

Goran Šijan, asistent sa doktoratom, email: gsijan@ef.uns.ac.rs

Univerzitet u Novom Sadu, Ekonomski fakultet u Subotici

Saša Gravorac, interni revizor, email: sasa.gravorac@subotica.rs

Grad Subotica, Služba za internu reviziju

Tivadar Bunford, predsednik, email: sqpredsednik@subotica.rs

Grad Subotica, Skupština Grada

Dejan Gligović, docent, email: gligovicdejan@gmail.com

Visoka škola modernog biznisa Beograd

Sažetak: Jedan od bitnih faktora i preduslova za privredni razvoj države jeste i sistem finansijskog izveštavanja za koga se često pogrešno vezuje fokusiranost na prošlost. Da bi finansijski izveštaji opravdali zadatke koji se pred njih postavljaju mora se obezbediti visok kvalitet finansijskih izveštaja, odnosno obezbediti dovoljan nivo pouzdanosti i istinitosti podataka inkorporisanih u njih. Na bazi takvih finansijskih izveštaja i informacija sadržanih u njima, kreatori ekonomske politike mogu donositi adekvatne poslovne odluke. U radu će biti analizirane osnovne karakteristike, preduslovi i pretpostavke tržišnog razvoja, karakteristike i izazovi dobro strukturiranog sistema finansijskog izveštavanja, kao i interakcija između sistema finansijskog izveštavanja i privrednog razvoja i definisane preporuke za unapređenje računovodstvenih standarda u stvaranju preduslova za veći kvalitet publikovanih finansijskih izveštaja, upravo u funkciji stvaranja stabilnih preduslova za budući privredni rast i razvoj.

Ključne reči: Finansijsko izveštavanje, finansijski izveštaji, privredni rast i razvoj, međunarodni računovodstveni standardi

FINANCIAL REPORTING AS DETERMINANTS OF ECONOMIC DEVELOPMENT – THE PAST IN FUNCTION OF THE FUTURE PROJECT

Abstract: One of the important factors and prerequisites for the economic development of the state is the financial reporting system whose focusing on the past is often wrong. In order to justify the financial statements the tasks they are facing, a high quality of the financial statements, that is, to ensure a sufficient level of reliability and truthfulness of the data incorporated therein. On the basis of such financial statements and information contained, economic policy makers can make adequate business decisions directed to unhindered. The paper will analyze the basic characteristics, prerequisites and assumptions of market development, the characteristics and challenges of a well-structured financial reporting system, as well as the interaction between the financial reporting system and economic development and defined recommendations for improving accounting standards in creating the preconditions for a higher quality of published financial statements in the function of creating stable preconditions for future economic growth and development.

Key words: Financial reporting, financial statements, economic growth and development, international accounting standards

UVOD

Finansijsko izveštavanje predstavlja bitnu pretpostavku uspešnog funkcionisanja celokupnog društveno - ekonomskog sistema jedne zemlje, odnosno pretpostavku stabilnosti celokupne privrede. Iako kada se govori o finansijskom izveštavanju uglavnom se ono vezuje za prošlost, odnosno na produkovanje podataka o poslovanju preduzeća u prethodnom periodu što predstavlja pogrešnu percepciju sistema finansijskog izveštavanja, jer se kroz finansijske izveštaje mogu produkovati podaci koji predstavljaju stabilnu osnovu donošenja budućih poslovnih odluka.

Neizvesnost i turbulentnost savremene tržišne privrede praćena visokim stepenom rizika zahteva donošenje pravovremenih i adekvatnih poslovnih odluka, kojima će se percipirati buduća tržišna stanja i potencijalni rizici kako bi se obezbedio kontinuirani rast i razvoj preduzeća praćen visokim stepenom profitabilnosti. Opstanak menadžmenta je u direktnoj proporciji sa donošenjem adekvatnih poslovnih odluka kao baze, odnosno preduslova stabilne razvojne osnove preduzeća, budući da je upravo jedan od glavnih zadataka menadžmenta kreiranje stabilne razvojne osnove preduzeća. Upravo iz tih razloga benefiti koje informaciona moć finansijskih izveštaja donosi u pogledu percepcije budućih tržišnih rizika i donošenja adekvatnih poslovnih odluka u pravcu definisanja jasnih budućih razvojnih trendova preduzeća.

Iako se finansijsko izveštavanje posmatra uglavnom sa mikro aspekta, odnosno sa nivoa preduzeća, ne može se zanemariti ni njegov značaj za ukupni privredni razvoj jedne zemlje, odnosno za makronivo. Naime, na bazi podataka sadržanih u finansijskim izveštajima dobijaju se informacije o ukupnim privrednim tokovima jedne zemlje, obezbeđuju se informaciona baza za donošenje odluka o budućim trendovima privrednog razvoja, a takođe obezbeđuje i značajni element stabilnog funkcionisanja bankarskog i ukupnog finansijskog sistema. Nadalje, sistem finansijskog izveštavanja na makro nivou jedne zemlje treba da stvori preduslove za identifikaciju kretanja tržišnih tokova, a naročito da pravovremeno indukuje prva odstupanja, odnosno negativne trendove u privrednom razvoju. Kroz dato sagledavanje ukupnih makro efekata računovodstva na trendove privrednog razvoja, stvoriće se dobra razvojna baza za percepciju privrednog razvoja jedne zemlje, odnosno njenu verifikaciju kroz poziciju na međunarodnom tržištu, koje će na najbolji način verifikovati pozitivne i negativne efekte donetih odluka vezanih za strategiju privrednog razvoja.

1. PRIRODA, SUŠTINA I ODLIKE PRIVREDNO - TRŽIŠNOG RAZVOJA

Pitanje privredno - tržišnog razvoja predstavlja jedno od najvažnijih pitanja savremene privrede, kako u aktuelnom trenutku, tako i prošlosti. Privredni rast nije ništa drugo do ekspanzija bruto - društvenog proizvoda ili povećanje proizvodnje jedne zemlje. Kada govorimo o privrednom razvoju, odnosno rastu važno je ukazati da se on bazira na sledeća četiri faktora i to /Samjuelson i Nordhaus, 2009/: ljudski resursi (ponuda rada, obrazovanje, disciplina, motivacija), prirodni resursi (zemljište, minerali, goriva, kvalitet životne sredine), akumulacija kapitala (mašine, fabrike, putevi) i tehnologija (nauka, inženjering, preduzetništvo, upravljanje).

Ukoliko jedna zemlja želi da ostvari adekvatan privredni rast nužno je ukazati da se on može ostvariti na dva načina i to kroz povećanu upotrebu postojećih inputa sa jedne strane ili sa druge strane kroz istu količinu inputa ali sa rastom efikasnosti njihove upotrebe. Bitno pitanje kada se govori o privrednom rastu jeste definisanje, odnosno izračunavanje stope privrednog rasta koja se izračunava stavljanjem u odnos razlike ostvarenog bruto domaćeg proizvoda u tekućoj i prethodnoj godini sa ostvarenim bruto domaćim proizvodom u prethodnoj godini, a što se može predstaviti sledećom formulom /Miletić, 2017/:

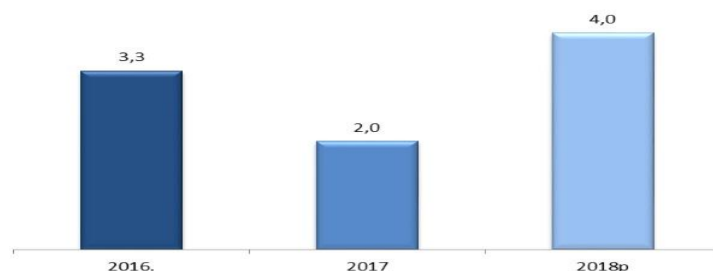
$$r_y = \frac{GDP_2 - GDP_1}{GDP_1}$$

Kada govorimo o privrednom rastu i privrednom razvoju veoma često se između ova dva pojma stavlja znak jednakosti, što je pogrešno budući da je pojam privrednog rasta uži od pojma privrednog razvoja. Privredni razvoj unutar sebe inkorporira pored privrednog rasta još dve komponente: strukturu i funkcionisanje jedne privrede. Iz date konstatacije proizilazi da privredni razvoj podrazumeva ne samo povećanje obima domicilne proizvodnje, već unutar sebe uključuje i sve privredno - sistemske i strukturne promene. Zapravo, privredni razvoj podrazumeva sledeće tri komponente i to /Bajec, 1977/: privredni razvoj predstavlja normativni proces koji je usmeren na realizaciju određenih ciljeva, zatim razvoj podrazumeva porast društvenog blagostanja kroz otvaranje novih radnih mesta, povećanje nivoa obrazovanja i kulturnog uzdizanja, uključujući i konstantan razvoj ukupnih humanih vrednosti i na kraju privredni razvoj podrazumeva konstantnu demokratizaciju kroz oslobađanje pojedinaca i nacija od zavisnosti kako od drugih ljudi i država, kao i od neznanja i nepoštovanja sopstvene ličnosti. Sa druge strane možemo zaključiti da se privredni razvoj temelji na sledećim elementima poput /Veselinović, 2010/: "Nove kombinacije" - podrazumevaju razne kombinacije koje preduzetnici preduzimaju u pravcu dolaženja do profita, jer se putem raznih kombinacija nastoji doći do promena u procesu proizvodnje, zatim preduzetnici koji sprovode nove kombinacije - dati preduzetnici putem osmišljavanja i sprovođenja novih kombinacija teže da ostvare takvu alokaciju resursa koja će omogućiti ostvarivanje što veće stope profita i kreditna podrška preduzetnicima koji sprovode gore navedene "nove kombinacije".

Kada govorimo o ciljevima privrednog razvoja važno je istaći da su oni u direktnoj korelaciji sa opšte društvenim vrednosnim sistemom i odnose se na buduća željena stanja društveno - ekonomskog razvoja. Ciljevi ekonomskog razvoja se odlikuju sledećim karakteristikama poput dinamičnosti, konfliktnosti, komplementarnosti i kratkovidosti. Dinamičnost ciljeva privrednog razvoja proizilazi iz izrazite turbulentnosti društveno - ekonomskog i tržišnog sistema. Nadalje, ciljevi privrednog razvoja moraju biti komplementarni, odnosno međusobno podudarni sa jedne strane, a sa druge strane se odlikuju konfliktnošću, budući da su često jedan cilj privrednog razvoja suprotstavljen drugom cilju privrednog razvoja. U nastavku ćemo prikazati osnovne podatke o stopama rasta BDP - a u Srbiji i Bosni i Hercegovini.

U Republici Srbiji je tokom 2016. godine ostvaren realni rast BDP - a u obimu od 3,3%, tokom 2017. godine stopa realnog rasta BDP - a je iznosila 2%, a projekcija je da će za 2018. godinu stopa realnog rasta BDP - a u 2018. godini iznositi 4%, a što je predstavljeno grafikonom u nastavku:

Slika broj 1. Realni rast BDP - a Republike Srbije u periodu 2016 - 2018. godina

Izvor: <http://www.pks.rs/privredasrbije.aspx> (datum dostupnosti: 25.11.2018. godine)

Sa druge strane u Bosni i Hercegovini stopa realnog rasta BDP - a u 2016. godini je iznosila 3%, zatim u 2017. godini stopa realnog rasta BDP - a je iznosila 3,1%, a projekcije za 2018. godinu su da će stopa realnog rasta BDP - a iznositi 3,6%.

2. SISTEM FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA - IZAZOVI I ODLIKE

Kada govorimo o sistemu finansijskog izveštavanja važno je ukazati da se radi o dvostranom procesu u kome se pojavljuju dve strane, odnosno kreatori finansijskih izveštaja koji pripremaju, sastavljaju i objavljuju finansijske izveštaje sa jedne strane, a sa druge strane od korisnika finansijskih izveštaja koji koriste podatke sadržane u kreiranim finansijskim izveštajima. Zapravo kroz prezentovane finansijske izveštaje preduzeće predstavlja svoje poslovanje, odnosno prezentuje sve bitne odlike i segmente svog poslovanja.

Kada posmatramo aktuelni Konceptualni okvir za finansijsko izveštavanje možemo identifikovati da je cilj finansijskog izveštavanja, odnosno kreiranih finansijskih izveštaja pružanje finansijskih informacija o preduzeću, koje su korisne svim stejkholderima¹⁶⁶ preduzeća koji donose odluke vezane za poslovanje datog preduzeća.

Kako bi ostvarili svoju ulogu finansijski izveštaji moraju imati određene kvalitativne karakteristike koje se prema aktuelnom Konceptualnom okviru za finansijsko izveštavanje mogu podeliti na fundamentalne i unapređujuće kvalitativne karakteristike. Pod fundamentalnim kvalitativnim karakteristikama finansijskih izveštaja podrazumevaju se relevantnost i verodostojno predstavljanje. Pod relevantnošću finansijskih izveštaja se podrazumeva da relevantna finansijska informacija može napraviti jasnu distinkciju u odlukama koje korisnici finansijskih izveštaja donose na bazi datih finansijskih izveštaja. Verodostojno predstavljanje podrazumeva da finansijski izveštaji reprezentuju verodostojne informacije, a koje moraju biti potpune, neutralne i bez grešaka, jer samo ukoliko ispunjavaju prethodno navedena tri uslova može se smatrati da su finansijske informacije verodostojne. Bez ispunjavanja ovih fundamentalnih kvalitativnih karakteristika finansijskih izveštaja,

¹⁶⁶ Stejkholdere jednog preduzeća čine Vlada, zaposleni u preduzeću, potrošači, dobavljači, poverioci, društvena zajednica, sindikati, vlasnici preduzeća i sl. Svi stejkholderi se mogu podeliti na primarne stejkholdere (akcionari, dobavljači, poverioci i sl.), zatim na sekundarne stejkholdere (javnost, društvena zajednica i sl.) i isključene stejkholdere - nezainteresovana javnost.

finansijski izveštaji gotovo da ne bi imali nikakvu korist. Samo pod tim uslovom, finansijski izveštaji će predstavljati dobru platformu za donošenje adekvatnih poslovnih odluka.

Pored fundamentalnih kvalitativnih karakteristika finansijskih izveštaja, možemo identifikovati i unapređujuće kvalitativne karakteristike finansijskih izveštaja koje na osnovu aktuelnog Konceptualnog okvira za finansijsko izveštavanje obuhvataju uporedivost, proverljivost, blagovremenost i razumljivost, a njihov cilj se ogleda u poboljšanju kvalitativnih karakteristika finansijskih izveštaja. Uporedivost finansijskih izveštaja predstavlja kvalitativnu karakteristiku koja omogućava korisnicima finansijskih izveštaja da identifikuju i definišu sličnosti i razlike između pojedinih stavki finansijskih izveštaja. Sledeća unapređujuća karakteristika finansijskih izveštaja jeste proverljivost koja se odnosi na pružanje uverenja da informacije sadržane u finansijskim izveštajima verodostojno predstavljaju ekonomske fenomene sadržane u finansijskim izveštajima. Blagovremenost predstavlja sledeću unapređujuću kvalitativnu karakteristiku finansijskih izveštaja koja podrazumeva činjenicu da informacije moraju blagovremeno biti dostupne donosiocima odluka, jer što je veći stepen starosti finansijskih informacija upravo srazmerno se smanjuje njihova korisnost. Poslednja u nizu unapređujućih kvalitativnih karakteristika finansijskih izveštaja jeste razumljivost koja se odnosi na činjenicu da su informacije sadržane u finansijskim izveštajima prezentovane na takav način da budu razumljive i jasne njihovim korisnicima u meri u kojoj je to potrebno za donošenje adekvatnih poslovnih odluka.

Da bi finansijski izveštaji ostvarili svoju namenu i svrhu nužno je obezbediti adekvatan kvalitet finansijskih izveštaja, odnosno postići kvalitetno finansijsko izveštavanje koje se po svojoj prirodi bazira na četiri stuba i to: striktna primena standarda finansijskog izveštavanja, sistem korporativnog upravljanja i interne kontrole, dobro uspostavljenu praksu revizije i efektivno uspostavljen sistem za superviziju primene, sa jedne strane standarda finansijskog izveštavanja, a sa druge strane standarda revizije. Samo sistem finansijskog izveštavanja koji se bazira na ova četiri stuba može u potpunosti zadovoljiti zahteve koji se postavljaju pred svaki pojedinačni finansijski izveštaj.

Kada govorimo o finansijskim izveštajima nužno je ukazati i na ciljeve samog finansijskog izveštavanja koji se ogledaju u obezbeđenju informacija vezanih za finansijski položaj, podatke o uspešnosti poslovanja i promeni finansijskog položaja preduzeća. Informacije koje pružaju finansijski izveštaji se odnose na obezbeđenje podataka o /Klikovac, 2008/: donošenju odluka o tome kada kupiti, držati ili prodati ulaganje u glavnici; proceni upravljanja ili odgovornosti menadžmenta; proceni sposobnosti subjekta da isplaćuje i osigurava druge koristi svojim zaposlenima; procenu sigurnosti svota pozajmljenih preduzeću; određivanju poreske politike; određivanju profita koji se mogu raspodeliti, kao i o dividendama i o regulaciji aktivnosti subjekata.

Budući da savremenu tržišnu privredu karakteriše izrazita turbulentnost i promenljivost tržišnih stanja, jasno je da se finansijsko izveštavanje mora adaptirati promenljivim informacionim potrebama korisnika finansijskih izveštaja, a što zahteva od finansijskih izveštaja sledeće / Kieso, Weygandt, Warfield, 2011/: obezbediti prognostičke informacije o planovima, mogućnostima, rizicima i neizvesnosti u poslovanju; obezbediti veći stepen usredsređenosti na činioce koji stvaraju dugoročne procene uključujući i nefinansijske pokazatelje koji nagoveštavaju kako funkcionišu ključni poslovni procesi i tokovi, kao i

obezbediti bolju usklađenost informacija pripremljenih za eksterne korisnike sa onima koje su namenjene internim korisnicima.

Na kraju valjalo bi naglasiti da finansijski izveštaji svoj kvalitet i odlike najbolje reprezentuju kroz zadovoljavanje informacionih potreba korisnika finansijskih izveštaja, bilo eksternih ili internih. Samo ukoliko su korisnici finansijskih izveštaja zadovoljni informacijama koje su prezentovane u njima, time se najbolje potvrđuje kvalitet finansijskih izveštaja, budući da su upravo korisnici finansijskih izveštaja najbolji verifikatori njihovog kvaliteta, jer su njihovi motivi za kontrolu najznačajniji, budući da su kvalitetom informacija sadržanih u finansijskim izveštajima direktno uslovljeni kvalitet poslovnih odluka koje su oni doneli. Ono što je u ovom segmentu problematično jeste da upravo korisnici finansijskih izveštaja imaju najmanji stepen znanja i niži stepen edukacije u odnosu na ostale korisnike informacija sadržanih u finansijskim izveštajima poput menadžmenta, vlade, profesionalnih računovodstvenih tela i sl. Sve u svemu važno je istaći da bez dobro ustrojenog sistema finansijskog izveštavanja nema efikasnog funkcionisanja društveno - ekonomskog sistema i donošenja kvalitetnih poslovnih odluka.

3. SISTEM FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA U REPUBLICI SRBIJI I BOSNI I HERCEGOVINI

Kako bi sagledali interakciju procesa finansijskog izveštavanja i privrednog razvoja, neophodno je da se prethodno osvrnemo na sam sistem finansijskog izveštavanja u za naš rad relevantnim zemljama, a to su Republika Srbija i Bosna i Hercegovina.

Sistem finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji odlikuje izuzetno jak uticaj države, odnosno prioritetan značaj u sistemu finansijskog izveštavanja ima zakonska regulativa. Pored izuzetno jakog uticaja države, odnosno zakonske regulative u sistemu finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji, takođe jedna od bitnih karakteristika jeste i česta promena zakonske regulative kojom se reguliše oblast finansijskog izveštavanja, a što je naročito intenzivirano od početka procesa tranzicije u našim domicilnim poslovnim uslovima. Kako bismo ilustrovali česte promene zakonske regulative finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji poslužićemo se tabelom u nastavku:

Tabela broj 1 Rekapitulacija promena zakonske regulative finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji u periodu od 1989. godine do 2013. godine

Naziv zakonskog akta	Naziv službenog glasila	Osnova harmonizacije
Zakon o računovodstvu	Službeni list SFRJ, broj 10/1989	Direktive EEZ
Zakon o računovodstvu	Službeni list SRJ, broj 18/1993	Direktive EU
Zakon o računovodstvu	Službeni list SRJ, broj 46/1996	Direktive EU
Zakon o reviziji	Službeni list SRJ, broj 46/1996	
Zakon o računovodstvu i reviziji	Službeni list SRJ, broj 71/2002	MRS, MSR
Zakon o računovodstvu i reviziji	Službeni glasnik RS, broj 46/2006	MSFI/MRS, MSR
Zakon o računovodstvu	Službeni glasnik RS, broj 62/2013	Direktive EU, MRS za
Zakon o reviziji	Službeni glasnik RS, broj 62/2013	MSP

Izvor: Stojilković M. (2016). Finansijsko izveštavanje u Republici Srbiji - otvorena pitanja i strategija razvoja. Časopis "Računovodstvo" broj 1, 55 - 70.

Najnoviji Zakon o računovodstvu u Republici Srbiji je donet 16. jula 2013. godine, a stupio je na snagu 24. jula 2013. godine. Zajedno sa njim je donet i novi Zakon o reviziji. Zakon o računovodstvu i Zakon o reviziji pretrpeli su izmene tokom aprila 2018. godine, a koje su objavljene u Službenom glasniku RS, broj 30/2018. U skladu sa temom ovog naučnog članka u nastavku ćemo se fokusirati na razmatranje Zakona o računovodstvu Republike Srbije, uvažavajući značaj koji on ima za sistem finansijskog izveštavanja.

Novim Zakonom o računovodstvu (Službeni glasnik RS, broj 62/2013) od 16. jula 2013. godine u sistem finansijskog izveštavanja Republike Srbije uvedene su brojne novine. Pre svega došlo je do propisivanja novih kriterijuma i novih graničnih vrednosti za razvrstavanje pravnih lica po veličini¹⁶⁷. Takođe, uvedena je nova kategorija pravnih lica prema veličini i to mikro pravna lica, a pod kojima se podrazumevaju pravna lica koja ostvaruju godišnji prihod do 700.000 evra. Ovim Zakonom o računovodstvu mala i srednja preduzeća su izostavljena od primene MRS/MSFI, jer su u obavezi da primenjuju Međunarodne standarde finansijskog izveštavanja za mala i srednja pravna lica, odnosno MSFI za MSP. U skladu sa uvedenom novom kategorijom pravnih lica i to mikro pravnih lica, Zakon je odredio da ova kategorija pravnih lica nije u obavezi da primenjuje MSFI za MSP, nego za vođenje svojih poslovnih knjiga primenjuje jednostavnija pravila. Zakon definiše kolektivnu odgovornost organa upravljanja za sastavljanje, tačnost i objavljivanje finansijskih izveštaja, a takođe predviđena je i mogućnost izdavanja i knjiženja elektronskih faktura, kao i dostavljanje finansijskih izveštaja elektronskim putem uz primeni kvalifikovanog elektronskog potpisa. Izvršeno je detaljno preciziranje rokova čuvanja računovodstvenih isprava, poslovnih knjiga i finansijskih izveštaja, zatim za sve kategorije pravnih lica koje u toku godine nisu imale poslovne promene u svom poslovanju uvedena je obaveza dostavljanja Izjave o neaktivnosti, a takođe uvedena je i obaveza vršenja popisa imovine i obaveza na početku poslovanja za pravna lica i preduzetnike.

Tokom 2018. godine u Zakonu o računovodstvu su izvršene izmene pomenutog Zakona, kao što je ranije navedeno, a iste su objavljene u Službenom glasniku RS, broj 30/2018. Ključne izmene zakonske regulative se odnose na sledeće: (1) Pre svega izvršena je dopuna člana 15., a odnose se na činjenicu da pravna i fizička lica koja su bila krivično osuđivana, se ne mogu pojaviti u ulozi osnivača i vlasnika privrednih društava, a čija registrovana delatnost se odnosi

¹⁶⁷ Na osnovu Zakona o računovodstvu iz 2013. godine definisani su sledeći kriterijumi za razvrstavanje preduzeća:

Kriterijum	Mikro pravna lica (ukoliko ne prelaze dati kriterijum)	Mala pravna lica (ukoliko ne prelaze dva od tri kriterijuma)	Srednja pravna lica (ukoliko ne prelaze dva od tri kriterijuma)	Velika pravna lica (ako prelaze dva od tri kriterijuma)
Prosečna vrednost poslovne imovine (u evrima)	350.000	4.400.000	17.500.000	17.500.000
Poslovni prihod (u evrima)	700.000	8.800.000	35.000.000	35.000.000
Prosečan broj radnika	do 10	10 - 50	50 - 250	preko 250

na pružanje računovodstvenih usluga, a fizička lica koja su krivično osuđivana ne mogu da pružaju računovodstvene usluge osnivanjem preuzetničke radnje; (2) Članom 46. Zakona definiisana je novčana kazna od 100.000 do 3.000.000 dinara za činjenje privrednog prestupa. Odgovorno lice za ovaj prestup u pravnom licu kazniće se novačanom kaznom od 20.000 do 150.000 dinara, a preduzetnik novčanom kaznom od 100.000 do 500.000 dinara.

Na kraju ovog kratkog osvrta na sistem finansijskog izveštavanja u Republici Srbiji prikazaćemo putem tabele u nastavku obim i oblike finansijskog izveštavanja pravnih lica u Republici Srbiji:

Tabela broj 2 Obim i oblik finansijskog izveštavanja pravnih lica u Republici Srbiji

Vrste entiteta finansijskog izveštavanja	Zakon o računovodstvu (Sl. glasnik RS, broj 62/2013)
Veliki entiteti	Redovni finansijski izveštaj (Bilans stanja, Bilans uspeha, Izveštaj o ostalom rezultatu, Izveštaj o promenama na kapitalu, Napomene uz finansijski izveštaj) i Godišnji izveštaj o poslovanju
Subjekti ov javnog interesa	Redovni finansijski izveštaji, godišnji izveštaj o poslovanju
Srednji entiteti	Redovni finansijski izveštaji
Mali entiteti	Redovni finansijski izveštaji
Druga pravna lica osim mikro entiteta	Bilans stanja, Bilans uspeha, Napomene uz finansijske izveštaje
Mikro entiteti i preduzetnici	Bilans stanja, Bilans uspeha

Izvor: Modifikovano prema: Randelović D. (2018). Računovodstvena regulativa kao pretpostavka kvaliteta finansijskih izveštaja. *Neobjavljena doktorska disertacija*. Niš: Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet

U prethodnoj tabeli prikazana je struktura finansijskog izveštavanja prema velični entiteta, a iz tabele je vidljivo da najširi obuhvat finansijskog izveštavanja imaju veliki entiteti koji pored redovnih finansijskih izveštaja podnose i Godišnji izveštaj o poslovanju, kao i subjekti od javnog interesa, dok najmanji obuhvat u pogledu strukture finansijskog izveštavanja imaju mikro entiteti i preduzetnici.

U Bosni i Hercegovini od 2004. godine se primenjuje Zakon o računovodstvu i reviziji (Službeni glasnik BIH, broj 42/04). Ovaj krovni Zakon predstavlja instrument za sprovođenje procesa harmonizacije propisa i prakse u segmentu računovodstva i revizije u okviru entiteta, ali pri tome treba imati u vidu da svaki od entiteta (Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska) donosi svoj zaseban zakonski akt kojim reguliše sopstveni računovodstveni sistem. U sklopu ovog Zakona o računovodstvu i reviziji definiše se obaveza primene MRS, MSFI, kao i sva prateća uputstva, objašnjenja i smernice Odbora za međunarodne računovodstvene standarde, kao i računovodstvene standarde koji se primenjuju na području celokupne BIH. Radi lakšeg sagledavanja sistema finansijskog izveštavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republike Srpske u tabeli u nastavku ćemo prikazati najznačajnije zahteve računovodstvene regulative u pogledu krucijalnih pitanja sistema finansijskog izveštavanja:

Tabela broj 3 Rekapitulacija zahteva računovodstvene regulative u krucijalnim zahtevima finansijskog izveštavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republike Srpske

	Nadzor	Računovodstveni standardi	Obaveza revizije	Dostupnost javnosti
<i>Kotirajući entiteti</i>	Komisija za vrednosne papire i Poreska uprava = FBIH ¹⁶⁸ Komisija za hartije od vrednosti i Poreska uprava = RS ¹⁶⁹	MSFI	Da	Finansijsko - informatičke agencije (FIA) - internet stranica, Dnevne novine na području BIH, Sarajevska burza = BIH APIF - internet stranica, Banjalučka berza, Entitet = RS
<i>Nekotirajući entiteti</i>	Poreska uprava = FBIH i RS	MSFI ili MSFI za MSP = FBIH i RS	DA - Veliki i srednji, a NE - mali = FBIH DA - Veliki, a NE - srednji, mali i mikro = RS	APIF - internet stranica
<i>Banke</i>	Poreska uprava i Agencija za bankarstvo = FBIH i RS	MSFI = FBIH i RS	Da = FBIH i RS	FIA - internet stranica, Dnevne novine na području BIH = BIH APIF - internet stranica, Banka - internet stranica, Dnevne novine na području BIH = RS
<i>Osiguravajuće i reosiguravajuće kompanije</i>	Poreska uprava Agencija za nadzor u osiguranju (FBIH) i Agencija za osiguranje (RS)	MSFI = FBIH i RS	Da = FBIH i RS	FIA - internet stranica = FBIH APIF - internet stranica = RS

Izvor: Modifikovano prema: Randelović D. (2018). Računovodstvena regulativa kao pretpostavka kvaliteta finansijskih izveštaja. *Neobjavljena doktorska disertacija*. Niš: Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet

4. INTERAKCIJA SISTEMA FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA I PRIVREDNOG RAZVOJA

U projekciji budućeg privrednog razvoja značajnu ulogu upravo imaju informacije sadržane u finansijskim izveštajima, a to se direktno reflektuje u zahtevu da je sistem finansijskog izveštavanja uslovljen na kredibilnoj osnovi. Funkcionisanje tržišta kapitala i ukupne

¹⁶⁸ FBIH - Federacija Bosne i Hercegovine

¹⁶⁹ RS - Republika Srpska

ekonomije zasniva se upravo na pouzdanim i verodostojnim finansijskim izveštajima, a što nam neposredno ukazuje da je dobro postavljen i regulatorno uređen sistem finansijskog izveštavanja bitna karika ukupnog ekonomskog razvoja. Ukoliko dođe do narušavanja kvaliteta sistema finansijskog izveštavanja dolazi do nepoverenja potencijalnih investitora u sistem finansijskog izveštavanja, a što se reflektuje kroz bankrotstvo brojnih preduzeća, smanjenje ukupnog broja zaposlenih, kao i smanjenja ukupnih fiskalnih prihoda. Kako je privredni rast u direktnoj sprezi sa kvalitetom finansijskog izveštavanja, nužno je voditi računa o sledeća tri faktora /Novičević, 2013/: nivo korporativnog obelodanjivanja vodećih kompanija koji predstavlja stabilnu osnovu za testiranje interne konzistentnosti rezultata i osmišljena je od strane centra za međunarodne finansijske analize i istraživanja; indeks zarade menadžera, jer se preko zarade menadžera utiče na cenu kapitala i investicionu efikasnost i podrazumeva blagovremeno prepoznavanje nastanka gubitka. Ukoliko se u jednoj zemlji sistem finansijskog izveštavanja ne zasniva na kredibilnoj osnovi to može izazvati štetne posledice po ukupnu konkurentnost domicilne privrede. Lažno finansijsko izveštavanje se posebno negativno odražava na privredni razvoj ukoliko je ono zastupljeno kod preduzeća kojima je imanentan visok stepen društvene odgovornosti poput kotiranih preduzeća i finansijskih institucija. Na kraju, važno je istaći da se kroz podizanje kvaliteta usluga revizije značajno doprinosi podizanju kvaliteta sistema finansijskog izveštavanja, a to se pozitivno reperkutuje na poverenje investitora, efikasnu alokaciju kapitala i na razvojne potencijale ukupne nacionalne privrede.

ZAKLJUČAK

Kroz prethodna razmatranja nastojali smo ukazati na značaj koji sistem finansijskog izveštavanja ima za privredni razvoj. Naime, svako zapostavljanje značaja koji sistem finansijskog izveštavanja ima za predviđanje privrednog razvoja će dobiti negativne indikacije na ukupan privredni razvoj. Predviđanje budućeg ekonomskog razvoja i obezbeđenje bolje pozicioniranosti zemlje u globalnim ekonomsko - privrednim okvirima podrazumeva ispunjenje zahteva u pogledu obezbeđenja kredibilnog sistema finansijskog izveštavanja.

LITERATURA

- [1] Bajec J. (1977). Društveni razvoj i mogućnosti njegovog merenja. Beograd: Savremena administracija.
- [2] Konceptualni okvir za finansijsko izveštavanje. Preuzeto sa <http://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/MRS/2014/Konceptualni%20okvir.pdf> (datum dostupnosti: 30.11.2018. godine).
- [3] Kieso D., Weygandt J., Warfield T. (2011): Intermediate Accounting, 14th Edition, John Wiley & Sons, Inc., New Jersey.
- [4] Klikovac A. (2008). Finansijsko izveštavanje u Europskoj uniji. Zagreb: Mate.
- [5] Miletić D. (2017). Nacionalna ekonomija - autorizovana predavanja. Zaječar: Fakultet za menadžment.
- [6] Novičević B. (2013). Finansijsko izveštavanje i privredni rast. Zbornik radova 44. simpozijuma Saveza računovođa i revizora Srbije "Računovodstveno regulatorno okruženje: podstiacj ili ograničenje privrednog rasta", 23 - 25. maj 2013. godine. Beograd - Zlatibor: Savez računovođa i revizora Srbije

- [7] Randelović D. (2018). Računovodstvena regulativa kao pretpostavka kvaliteta finansijskih izveštaja. *Neobjavljena doktorska disertacija*. Niš: Univerzitet u Nišu, Ekonomski fakultet.
- [8] Samjuelson P.A., Nordhaus W.D. (2009). *Ekonomija*. Beograd: Mate.
- [9] Stojilković M. (2016). Finansijsko izveštavanje u Republici Srbiji - otvorena pitanja i strategija razvoja. Časopis "Računovodstvo" broj 1.
- [10] Veselinović P. (2010). *Ekonomija*. Beograd; Fakultet za turistički i hotelijerski menadžment.
- [11] Zvanična internet prezentacija Privredne komore Srbije: www.pks.rs (datum dostupnosti: 25.11.2018. godine).

